

Bystřicko

Vysočina je krajem hledání a nacházení. Nejsou tu štíty hor vztyčené proti nebi jako boží rozhledny. Nejsou tu jezera, šumění moře a bizarní výtvary přírody, které z dálky a na první pohled připoutají poutníka. Není snadné být poutníkem Vysočinou. Krajina je mírná a tichá, pod pokrývkou sněhu nebo v záři zapadajícího slunce. Nestačí se jen dívat, ale musí se jít a kousek po kousku odkrývat to, co je tak snadné minout. Daleké výhledy z nenápadných návrší, na která je snadné vystoupit, avšak nalézt je, bývá stejně těžké jako chůze měkkým jarním sněhem. Vzácné rostliny skryté v zapomenutých údolích potůčků. Kamenný kostelík uprostřed polí, osamělý jako by jej právě opustil svatý Metoděj. Hrad nad řekou z doby dobrého krále, který říká ano, jsme silní a umíme se bránit, ale přicházíte-li v dobrém, jste nám vítáni, vstupte v pokoje a přebývejte s námi. Staleté stromy, které pamatují více než kroniky, a všude kolem historie, bohatá historie chudého kraje, kde pole rodila vždy nejvíc kamení. Stará řemesla a prosté roubené chalupy a v nich dřevo na tisíc způsobů a taky košíkáři, sedláři, bednáři a mnozí další, na které jsme už dávno zapomněli. Stačí jen jít a mít otevřené oči. Krása, ta pravá krása se vždy skrývá. Ale ten, kdo ji dokáže nalézt a dotknout se jí, pocítí vždy nový závan jara ve svém srdci.

Bystřicko

Vydalo sdružení obcí Bystřicka 1996

Foto:

© Jaroslav Horák
© Jan Pavlásek (obálka, část Bystřice nad Pernštejnem)
© Martin Vybíral (Olší)
© Jiří Škácha (Jimramov)

© CHAS Moravská Třebová, 1996
Tisk: MIKADA Adamov

Bystřice nad Pernštejnem

Město Bystřice nad Pernštejnem je historickým střediskem mikroregionu Bystřicko. Nachází se asi 50 km severozápadně od Brna. Samotné město se rozkládá podél říčky Bystřice, pravostranného přítoku Svratky v nadmořské výšce 500 až 580 m n. mořem. Krajina v okolí má typický vysočinský ráz, lesy se střídají s poli a lukami, místy je krajina zpestřena rybníky a rybníčky.

Dominantou města je kostel sv. Vavřince, jehož počátky spadají do 13. století. Do dnešní podoby byl přestavěn v polovině 18. století.

První historická zmínka o městě spadá do roku 1220. Tehdejší osada vznikla jako hospodářské středisko nově kolonizovaného území rodem erbu zubří hlavy. Panství mnohokrát změnilo majitele, nejdůležitějším datem v dějinách města je rok 1580, kdy císař Rudolf II. povýšil Bystřici na město a udělil jí nová privilegia.

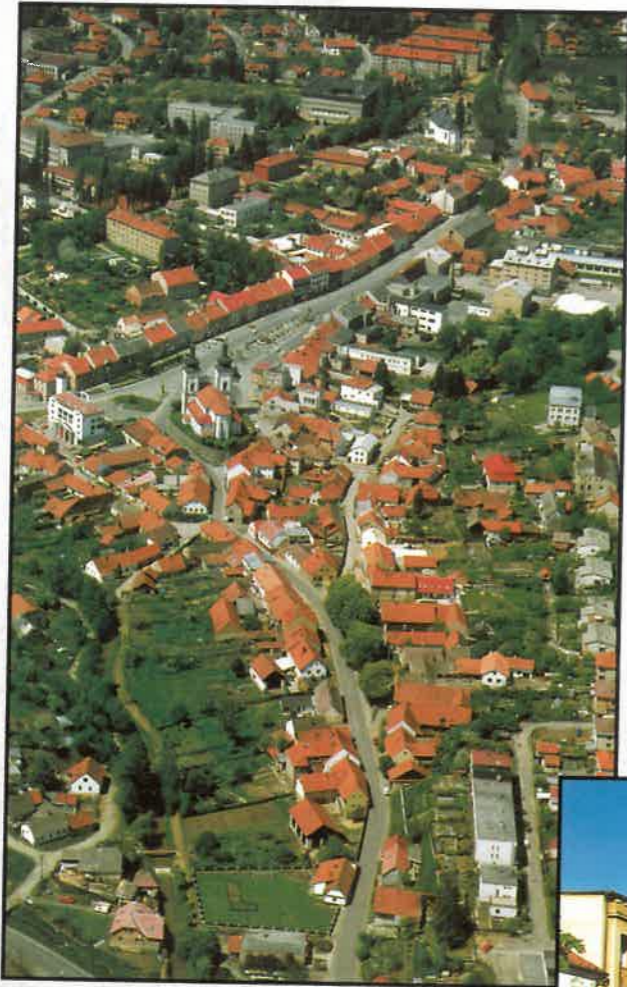
V současnosti je město střediskem spádové oblasti, zahrnující asi 35 tisíc obyvatel. Jeho novodobý rozvoj je spojen s těžbou uranu.

Budoucnost Bystřice nad Pernštejnem, stejně tak jako celé oblasti, spočívá ve využití přírodního i lidského potenciálu, který se skrývá v této drsné, ale krásné krajině.

Staré Město

Letecký pohled na střed města

Hornické trhy na bystřickém náměstí

Náměstí T. G. Masaryka

2

Panoráma středu města

Základní škola

3

Pohled na novou část města

Staré Město

Městské muzeum

Městské muzeum

Detail varhan
v kostele sv. Vavřince

Interiér kostela sv. Vavřince

Interiér kostela
Nejsvětější Trojice

Hrad Pernštejn

Zubštejn

Zřícenina hradu Zubštejna

Vítochov v zimě

Vítochovský kostelík

Zřícenina hradu
Pyšolce

Hotel Skalský dvůr

Okolí Vířské přehrady

Jaro na Vysočině

Podzim na Vysočině

Mlha nad přehradou

Vířská přehrada

Zima na Vysočině

Bukov

Malebná vesnička asi s 200 obyvateli, ležící na náhorní rovině Českomoravské vysočiny. První písemná zmínka je z roku 1285.

V obci je filiální kostel sv. Jakuba Většího, obklopený hřbitovem. Presbytář kostela je gotický z 15. století. Jsou v něm zazděny náhrobní kameny s erby a gotické nápisy, týkající se roků 1603 a 1608. Na kostelní věži jsou tři zvony, největší o průměru 973 mm byl zhotoven v roce 1530.

Zřícenina hradu Lísek

Interiér kostela

Kostel sv. Jakuba Většího

Před kostelem je pomník padlým v 1. světové válce, v němž je vsazen mramorový kámen, popisující události roku 1608. Nedaleko obce se nachází zřícenina strážního hradu Lísek.

Černvír

Obec Černvír patří k nejstarším osadám na východním svahu Českomoravské vrchoviny. Leží v nadmořské výšce 316 m v údolí řeky Svratky. První písemné zprávy o Černvíru jsou z roku 1285.

Obci dominují dvě historické památky. Kostel Nanebevzetí P. Marie, který patří mezi nejpozoruhodnější stavební památky v České republice. Stojí na nejužší severní části skalního ostrohu nad řekou Svratkou, obklopen úzkým podkovovitým hřbitůvkem a prostranstvím před kostelem lemovaným ze západní strany prastarými lipami. Uvnitř se nachází vzácné řezbářské práce a gotické nástěnné malby. Postaven byl pravděpodobně kolem roku 1228.

Neméně významnou památkou je unikátní krytý dřevěný most přes řeku Svratku. Je dlouhý 35 metrů a byl postaven v roce 1718. Nosná konstrukce je doposud téměř celá z původního jedlového dřeva. V současnosti se provádí nové zastřešení dřevěným šindelem.

Dle zachované pověsti byla v roce 1848 na počest zrušení roboty zasazena lípa, která se nachází u původní selské usedlosti č. p. 5 ve středu vesnice. Osmi obětmi I. světové války byl v roce 1934 zbudován na vyvýšeném místě uprostřed obce pomník, na němž později přibyla jména dvou obětí II. světové války.

Panoráma obce

Unikátní dřevěný most

Barokní průčelí původního románského kostelíka

Dolní Rožínka

Zámek – v současné době sídlo základní školy

Obec není známa jen poslední hlubinnou těžbou uranových rud v České republice, ale má také svoji významnou kulturní a historickou minulost.

Na konci 18. století dal majitel panství hrabě Jan Nepomuk Mitrovský přestavět bývalou tvrz na zámek, u kterého byl zřízen park. Dále nechal

Detail věže zámku s latinským nápisem „Aeternus quia purus“ („věčný, protože čistý“)

vybudovat několik unikátních staveb, ke kterým se od parku hvězdicovitě rozbíhaly cesty se stromořadím.

Tyto památky zůstaly zachovány, některé byly v poslední době restaurovány a jsou přístupny veřejnosti.

Lesopark Templ – egyptský obelisk

Les „Jiviny“ – unikátní umělá zřícenina kaple

Lesopark Templ – chrámek osvícenství

Střed obce – na ostrůvku návesního rybníka socha sv. Jana Nepomuckého

Koupaliště vybudované v místě bývalého vápencového lomu

Doubravník

Letecký pohled na Doubravník

Na břehu řeky Svatky, v místech, kde se vytváří hluboké zalesněné údolí, leží obec Doubravník. Jedná se o starobylé sídlo, kde dnes žije 820 obyvatel. K Doubravníku administrativně přináleží též obec Křížovice a místní část Prudká.

Doubravník patří k nejstarším osídlením na Moravě. První písemná zmínka je z roku 1208. V místním archivu, který patří k nejzachovalejším venkovským archivům na Moravě, je zachováno starodávné zřízení z roku 1498. Bylo opisem dřívějšího zřízení, které bylo ztraceno ve válkách, pravděpodobně husitských. V něm je Doubravník jmenován jako městečko, a tak patří k nejstarším městečkům v našich zemích.

Od roku 1995 je v Doubravníku vyhlášena městská památková zóna. Nejvýznamnější kulturní památkou v Doubravníku je kostel Povýšení svatého Kříže, postavený v letech

Kostel Povýšení svatého Kříže

12

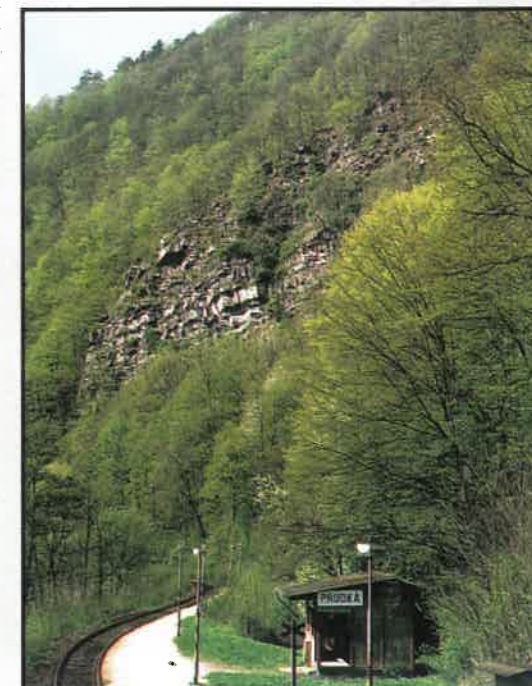
1535 až 1548. Kulturní památkou je též doubravnícké náměstí jako urbanistický celek. Bylo vytýčeno vrchnostenským lokátorem pravděpodobně již ve 13. či 14. století.

V katastrálním území Doubravníka, v místní části Prudká se nachází přírodní rezervace Sokolí skála. Významným kulturním centrem obce je „Galerie z ruky“ v Křížovicích.

Celkový pohled na místní část Křížovice

Železniční zastávka
v Prudké

Galerie z ruky v Křížovicích

13

Dalečín

Obec ležící v malebném údolí řeky Svratky. Na svahu pravého břehu dominuje obci původně gotický kostel sv. Jakuba z roku 1358. Přízemí gotického kostela je zdobeno původními nástěnnými malbami ze 14. století. V roce 1774 byl přestavěn v barokním stylu. Roku 1970 byla odkryta venkovní nástěnná sgrafita.

První nedoložené zmínky o vzniku Dalečína se datují k roku 1086. Písemné záznamy uvádějí rok 1349. Obec založená rodem Pernštejnů později přešla do majetku pánů z Kunštátu.

Další dominantou na skále levého břehu řeky je Hradisko a zámeček. Hradisko je zřícenina kdysi mohutného hradiska připomínaného již roku 1085, písemný doklad je z roku 1349. Bylo několikrát zbořeno a znovu obnoveno. Definitivně bylo zničeno v roce 1519, neboť se stalo sídlem loupeživých rytířů. Zbytků zdiva použil v roce 1588 pan Katartín z Kunštátu na stavbu renesančního zámku s arkádami. K němu byl v roce 1720

Panoráma obce

Kostel sv. Jakuba

Hradisko

přistavěn panský dvůr a mlýn. V roce 1850 byl pak přestavěn na lovecký zámek v tyrolském stylu. Kunštátským sloužil do roku 1948, dnes je majetkem obce a sídlem obecního úřadu.

V obci se narodil v roce 1858 spisovatel, překladatel a moralista Josef Koněrsa.

Jimramov

Jimramov je středověké městečko ležící při soutoku řek Svratky a Fryšávky. Poprvé je připomínané roku 1361. Městečko je rodištěm spisovatelů Jana Karafiáta, Aloise a Viléma Mrštíkovičů.

Nejvýznamnějšími památkami v obci jsou klasicistní radnice a domy na náměstí, zámek a hrobka rodiny Belcrediů, katolický kostel a evangelický kostel.

Okolí poskytuje výborné podmínky pro pěší turistiku, cykloturistiku a lyžování.

Celkový pohled

Znak Jimramova

Radnice

Zámek

Koroužné

Celkový pohled na Koroužné

Kaple Nejsvětější Trojice
ve Švařci

Obec ležící východně od Bystřice nad Pernštejnem v údolí řeky Svratky. Připomíná se roku 1377 u zboží Zubštýnského. V roce 1960 byla ke Koroužnému přičleněna obec Švařec ležící na řece, která je zmiňována roku 1348, a obec Kobylnice na kopci pod Zubštýnem, připomínaná v 17. století (nejde-li o původní ves Nivsko vzniklou podstatně dříve). Zubštýn (též Kámen) z roku 1214 byl jedním z nejstarších hradů na našem území. V blízkosti se nachází také zřícenina hradu Pyšolce.

V minulosti se v této oblasti nacházely znamenité doly na železo, stříbro a měď. Z této doby, asi kolem roku 1596, je ve Švařci dochována kaple Nejsvětější Trojice. V Koroužném býval také panský mlýn a pila. Přes řeku se uchovává stará krytá lávka.

Krytá lávka ve Švařci

Kobylnice

Lísek – (Lhota)

Obec Lísek, pod kterou spadají vesnice Lísek, Vojtěchov a osada Lísek, leží 9 km severozápadně od Bystřice nad Pernštejnem v nadmořské výšce asi 650 m. Vesnice Lísek se vine podél silnice v délce 1 km a má kolem 120 obytných domů. Dominantou je kostel sv. Mikuláše z roku 1846. Práh kostela je ve výšce 660 m nad mořem.

Asi 2 km od vesnice u pěkného, rozsáhlého rybníka stojí hotel Skalský dvůr. Toto oblíbené rekreační místo využívají lidé z širokého okolí.

Jelikož se celá oblast nachází v malebné krajině vysočiny, je protkána turistickými stezkami a je vyhledávána k odpočinku a rekreaci po celý rok.

Místní část Vojtěchov

Kostel sv. Mikuláše

Mateřská škola

Zámecká ulice

Nedvědice

Letecký snímek Nedvědice

Městečko na břehu řeky Svatky, v nadmořské výšce 324 m s národní kulturní památkou areálem hradu Pernštejna. Nejstarší písemná zpráva o obci je z roku 1350. Od počátku 20. století jde zde ruku v ruce rozvoj letní a zimní rekreace s průmyslem, nejdříve textilním, později elektrotechnickým.

V současnosti má Nedvědice charakter podhorského městečka s 1500 obyvateli. Je křižovatkou turistických cest v přírodním parku Svratecká hornatina. Návštěvníkům slouží tři hotely s celkovou kapacitou 150 lůžek a stravováním, dva penziony, letní koupaliště se dvěma bazény, umělá ledová plocha, tři lyžařské vleky a rehabilitační služby.

Zimní panoráma hradu Pernštejna

Letecký pohled na hrad Pernštejn

Rybník ve středu městečka

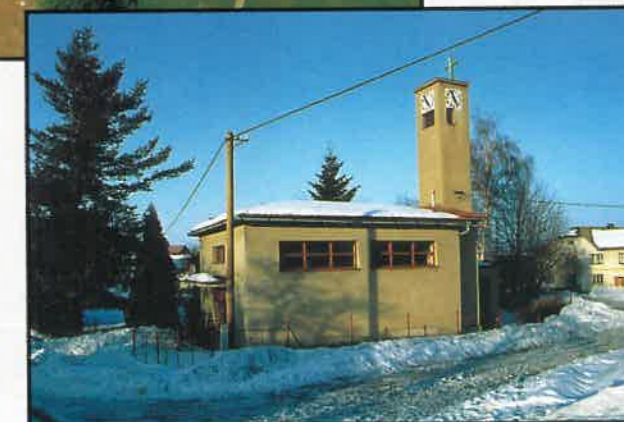
Nyklovice

Letecký pohled na Nyklovice

Obec Nyklovice leží na pomezí Čech a Moravy, vzdálená 17 km od Bystřice nad Pernštejnem a 16 km od Poličky. První písemná zmínka je z roku 1335 pod názvem Mikulášovice. Ve středu obce se nachází kaple sv. Kříže z roku 1934. Okolní příroda nabízí krásné zážitky v létě při pěší turistice, v zimě dobré sněhové i přírodní podmínky pro lyžování.

Kaple sv. Kříže v Nyklovicích

Oliší

Obecní úřad v Olší spravuje obce Litava, Klokočí a Rakové. První písemná zpráva o Olší pochází z roku 1242, o Litavě z roku 1350, o Klokočí a Rakové z roku 1235. Jedná se tedy o osady velmi staré. Obce se rozkládají v nadmořské výšce 520–570 m.

Dominantu Olší tvoří široko daleko viditelný kostel sv. Jiří, kulturní památka III. kategorie, postavený v 15. století, později několikrát přestavěný. Ke kostelu patří fara, o které je písemná zpráva již z roku 1285. Dnešní budova ale pochází až z roku 1784. Na Litavě se nachází další kulturní památka III. kategorie a to zájezdní barokní hostinec z roku 1734. V Olší je od roku 1881 škola, která byla v rozmezí let 1975–1995 zmodernizována a rozšířena o mateřskou školu.

Obcí prochází dvě značené turistické cesty.

Střed obce

Kostel sv. Jiří
z 15. století

Písečné

Letecký pohled na Písečné

Motokrosový areál Písečská zmole

Obec Písečné leží asi 5 km severozápadně od Bystřice nad Pernštejnem, v údolí, kde četné prameny vytvářejí potok, vlévající se u zatopené osady Chudobín do Vírské přehrady. První zmínky o vsi pocházejí z konce 13. století, kdy Písečné patřilo pánům z Pernštejna. V průběhu staletí měnilo mnohokrát majitele. V místních kronikách jsou popsány zajímavé historické události, včetně bitev za třicetileté války, kterou dodnes připomíná název rybníčka Na bojisku.

Mezinárodní věhlas získalo Písečné díky areálu Písečská zmole, kde se pořádaly závody Světového poháru v motokrosu. Nyní tradici obnovuje pražský Motosportclub.

V současné době je Písečné poklidnou obcí navštěvovanou turisty, kteří obdivují okolí Vírské přehrady a známý Vítochovský kostelík. Mnozí z nich se občerství v hospůdce Pod lipou, než pokračují po některé z turistických značek, jež vesnicí procházejí. V letních měsících se do neďalekých lesů Pletenice a Holotína sjíždějí houbaři za bohatou úrodou lesních plodů.

Rovečné

Celkový pohled na Rovečné

Obec ležící severozápadně od Bystřice nad Pernštejnem v nadmořské výšce 572 m na úpatí Horního lesa, který je svou výškou 774 m nad mořem nejvyšším vrcholem přírodního parku Svratecká hornatina.

První písemné zprávy jsou z roku 1335, kdy obec náležela pánům z Pernštejna. Od konce 15. století se stala součástí Kunštátského panství. V roce 1721 byl postaven katolický kostel sv. Martina. Po vyhlášení Tolerančního patentu se většina obyvatel přihlásila k helvétskému vyznání a roku 1782 si evangelíci postavili kostel vlastní.

V současnosti má Rovečné 720 obyvatel a to včetně Malého Tresného, se kterým tvoří samosprávný celek.

*Pomník padlým
v I. světové válce*

Kostel sv. Martina

Štěpánov nad Svratkou

Obec leží v malebném údolí podél řeky Svratky obklopená lesy. Okolním kopcům vévodí zřícenina hradu Zubštejna a od hranice Hodonína se tyčí se svojí pověstí „Vysoká skála.“

Dlouholetou tradici tu má hornictví a železářství. Místní železářny provozují odlévání šedé litiny. Okolí obce nabízí především krásnou a členitou přírodu pro turistické vyžití, koupání a rybolov. Možnost rekreačního ubytování je v místním pensionu Hodůnka.

Kostel sv. Petra a Pavla

Letecký pohled

Panoráma obce

Rozsochy

Panoráma obce

Obec Rozsochy leží asi 5 km severozápadně od Bystřice nad Pernštejnem. Je sloučena z obcí Rozsochy, Albrechtice, Blažejovice, Kundratice a Vojetín. Je převážně zemědělská, žije tu asi 720 obyvatel.

Dominantou obce je kostel zasvěcený sv. Bartoloměji. Byl vystavěn hrabětem Maximiliánem Josefem svobodným pánem Mitrovským v letech 1763–1765. V těsném sousedství kostela stojí škola, která byla z původní,

vystavěné hrabětem Mitrovským, přestavěna do nynější podoby nákladem školní obce v letech 1884–1885. V současnosti je škola dvou-třídní.

Obec žije do značné míry sportem, především fotbalem na pěkném udržovaném stadioně. Dále jsou zde každým rokem pořádány běžecké závody Běh Českomoravské vysočiny.

Barokní sochy lemující cestu ke kostelu

Orlovna, v popředí sídlo obecního úřadu

Kostel sv. Bartoloměje

Místní část Vojetín

Místní část Kundratice

Dřevěný kříž ve středu obce

Místní část Albrechtice

Rožná

Obec Rožná leží asi 6 km jižně od Bystřice nad Pernštejnem v údolí na soutoku potoků Nedvědičky a Kuchyňky. K obci Rožná náleží sousední vesnice Zlatkov a Josefov. Celkem zde žije 750 obyvatel.

Kostel sv. Havla

Budova obecního úřadu

Nad vesnicí stojí kostel sv. Havla. Vznik kostela je dokladován v 16. století. Střílnová okna objevená v nejstarším zdivu dávají možnost posunout vznik kostela nejméně do druhé poloviny 13. století. V severovýchodní části obce se vypíná kopec Hradisko, na kterém kdysi stával hrad. Od konce 18. století je zde světoznámé naleziště vzácných minerálů, zejména lepidolitu. Jako nový minerál jej zde popsal roku 1792 M. H. Klaproth.

Rožná je spádovou obcí s dopravním napojením oblasti na železnici. Dříve převážně zemědělská obec je v posledních letech ovlivněna činností uranového průmyslu.

26

Fara

Hotel Hájek

Návesní rybník ve Zlatkově

Kaplička v Josefově

27

Ujčov

Obec Ujčov je rozložena podél protékající řeky Svratky, mezi Nedvědicí a Štěpánovem nad Svratkou, v údolní nivě obklopené lesnatými kopci. V obci Ochoza se nachází chráněná přírodní lokalita a v její další části ložiska mramoru, který se tu i dříve těžil.

Osada obce Ujčov Dolní Čepí je vsazena do nádherného přírodního rámce údolní scenérie, umocněné malebnými zákoutími protékající řeky a dominantním panorámatem starého kostelíka s hřbitůvkem.

Osada je rovněž velkou rekreační oblastí s přírodními lokalitami chráněné vegetace.

Osada obce Ujčov Horní Čepí je známá působností partyzánské skupiny Jermak za II. světové války a vybudovaným památníkem k této události na rozcestí cest k osadám Horní Čepí a Chébské.

Dolní Čepí

Panoráma Ujčova

Řeka Svratka

Osada Kovářová

Osada Lískovec

Horní Čepí

Památník v Horním Čepí

Nádherná nedotčená příroda předurčuje tuto osadu k rekreačním pobytům, v místě je velká chatová oblast a rekreační domky.

Osady obce Ujčov Lískovec a Kovářová lákají svým malebným přírodním koloritem k letní rekreaci a výhodným terénem i k zimním radovánkám.

Vír

Letecký pohled na přehradní jezero

Obec Vír se rozprostírá v hlubokém údolí řeky Svratky v severovýchodní části Českomoravské vysočiny v mírně teplé klimatické oblasti, s průměrnou teplotou vzduchu 6–7°C a nadmořskou výškou 400 metrů.

O existenci obce se hovoří již v roce 1047. Název obce je podle Vířiny, skály čnící nad řekou Svratkou v místě, kde řeka vytváří vodní víry. Do Víru vždy lákalo turisty překrásné okolí. V blízkosti jsou zříceniny hradů Pyšolce, Zubštejna a Aušperka, dále pak skalní vyhlídky Hraběcí stolek, Klubačice a Horymírka. Z dalších historických památek je to hrad Pernštejn (16 km), hrad Svojanov (13 km) a Vítochovský kostelík (7 km).

Do povědomí lidí se Vír dostal stavbou přehrady nad obcí. Toto vodní dílo bylo dokončeno v roce 1957 a patří k největším v republice.

V obci je možnost sportovního vyžití a to v letních i zimních měsících. Od roku 1954 se běhá Malý svratecký maraton na trati z Víru do

Nedvědice a zpět. Ubytovací kapacitu zajišťuje moderní hotel Siesta, který stojí na místě bývalé Šťastného turistické chaty.

MOTTO:

*Nestůjte nohy, chodte horami
krajem mocného kdys Věnavy,
užijte přírody hýřící krásami,
poznejte Vír, perlu Moravy!*

Část obce Vír

Panoráma obce

Hotel Siesta

Bývalý Juránků statek č.p. 15

Zvole

Obec byla založena v první polovině 13. století. Její nadmořská výška je 530 metrů. S místními částmi Branišov a Olešinky v současné době čítá 630 trvale bydlících obyvatel. Obec lze označit z hlediska činnosti místních obyvatel za zemědělskou. Nachází se na frekventovaném úseku státní silnice mezi Dolní Rožínkou a Novým Městem na Moravě.

Významnou kulturní památkou v obci i širokém okolí je farní kostel sv. Václava. Byl postaven roku 1722 známým italským stavitelem Giovanni Santinim. Jde o unikátní stavbu; jejímu vzhledu vévodí dvě věže a průčelní kopule zdviháající svatováclavskou korunu.

V poslední době je veřejností vyhledávané Westernové městečko Šiklův mlýn v malebném zákoutí řeky Bobrůvky.

Katastrem obce procházejí turistické stezky vedoucí malebnou krajinou kolem řeky Bobrůky a Olešné a

Olešinky

Farní kostel sv. Václava

Zvonička v Branišově

Interiér farního kostela sv. Václava

přes lesní masivy podhůří Českomoravské vysočiny. V zimním období s ideálními podmínkami pro lyžování.

WESTERN CITY ŠIKLŮV MLÝN

Westernové městečko září originální atmosférou skutečného života na „divokém západě“ a přírodní scenérií z dobrodružných filmů.

Návštěvníci mají možnost prožít jeden či více dní v prostředí městečka s hernou, saloonem, bary, místní Pacifickou dráhou a jízdou na koních.

Pouze sezonní provoz.

Městské informační centrum
Bystřice nad Pernštejnem
Masarykovo náměstí
tel.: 0505/2126